Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Tărgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Tărgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Stemer.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o serie garmond pe o coléna 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care-di
Abonamente pentru Austro-Ungaria. Pe un anŭ 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate: Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr. N-riĭ de Duminecă 8 francĭ. Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ: a administraţiune, piaţa mare, Tărgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 194. Braşovŭ, Joi, 2 (14) Septemvre 1893.

Care este şovinismulŭ „esageratŭ?“

Braşovŭ, 1 Septemvre v.

Bate la ochĭ, că în rĕspunsulŭ, ce l'a datŭ Maiestatea Sa în Boroşŭ-Şebişŭ deputaţiunei clerului românŭ gr. cat., după cum reese din textulŭ oficialŭ, e vorba numai de „şovinismulŭ *esageratŭ*“. Imprejurarea acésta a şi datŭ prilegiu fóiei guvernamentale „P. Lloyd“ de a susţiné, că esistă unŭ soiu de şovinismŭ, care nu ar fi „esageratŭ“ şi prin urmare nicĭ n'a pututŭ fi condamnatŭ de Maiestatea Sa, de pildă şovinismulŭ, ce'lŭ practică Kulturegyletulŭ din Ungaria de susŭ, care şi-a ţinutŭ erĭ adunarea sa generală tocmai în centrulŭ Slovăcimei naţionaliste, în Turoţŭ-St.-Mărtinŭ.

Şovinismulŭ reuniunei de maghiarisare, „P. Lloyd“ îlŭ numesce: „zelŭ înfocatŭ pentru întărirea ideei de statŭ maghiarŭ şi pentru promovarea ei între Slovacĭ“. De aceea, că şi acestŭ şovinismŭ, care nu asvêrle cu petri, ci şi-a pusŭ ca ţintă de a corupe cu premii pentru cultivarea limbei maghiare şi cu scrierĭ contrare nisuinţelorŭ poporului slovacŭ, sentimentele naţionale ale acestuia, póte sĕ devină supĕrătorŭ şi póte sĕ turbure pacea dintre naţionalităţĭ, numita fóiă nicĭ că vré sĕ scie. Unŭ *escesŭ* de zelŭ pentru întărirea ideei de statŭ maghiarŭ din partea Kulturegyletiştilorŭ, carĭ se dau ca „amicĭ ai poporului“, i-se pare chiar îndreptăţitŭ.

Eată dér, că amŭ ajunsŭ la unŭ punctŭ de mare încurcătură, căcĭ nu scimŭ, care şovinismŭ e licitŭ şi care nu, nu scimŭ mai alesŭ când acestŭ şovinismŭ póte fi tacsatŭ ca „esageratŭ“ şi prin urmare condamnabilŭ, şi când nu?

Este orĭ nu şovinismŭ „esageratŭ“, când ómenii Kulturegyletului din Ungaria de nordŭ răpescŭ copiiĭ slovacĭ dela sînulŭ mamelorŭ lorŭ şi îi ducŭ în ţinuturĭ maghiare ca sĕ facă din ei ieniceri pentru viitoru statŭ naţionalŭ maghiarŭ?

„P. Lloyd“ numesce acéstă activitate: „liniştită şi pacĭnică“, pentru-că „nisuesce a promova problemele statului prin mijlócele societăţii“. Dér ce se 'ntêmplă cu neliniştea, indignarea şi fierberea, ce-o produce ea în sînulŭ poporului? Pentru acésta, décă şi unde se manifestă, cade tótă rĕspunderea pe aşa dişii „agitatorĭ“. In numele „ideei de statŭ maghiarŭ“ şovinismulŭ maghiarŭ póte pĕcătui câtŭ de multŭ, căcĭ socotéla o plătescŭ totŭ numai aceia, în contra cărora pĕcătuesce.

Când începe dér şovinismulŭ a fi esageratŭ, décă, după principiile fóiei guvernamentale, îi este permisŭ a turbura viéţa naţiunilorŭ nemaghiare cu „mijlócele societăţii?“ Oare numai atuncĭ sĕ fiă elŭ esageratŭ, când atinge stadiulŭ celŭ mai estremŭ aţiţândŭ pe adepţii sĕi de a şĭ ridica şi braţulŭ înarmatŭ pentru mai grabnica promovare a problemelorŭ statului, cum s'a întêmplatŭ la Oradea-mare?

Nu putemŭ crede, ca Majestatea Sa sĕ fi datŭ unŭ înţelesŭ atâtŭ de strîmtŭ şi unilateralŭ sentinţei nimicitóre, ce a pronunţat'o asupra destrăbălărilorŭ şovinismului unguescŭ.

Căcĭ în rĕspunsulŭ către deputaţia comitatului Aradŭ, a cerutŭ categoricŭ, ca poporaţiunea fără deosebire *sĕ fiă ferită de orĭ-ce* agitaţiunĭ; de unde ar urma logicŭ, că a înţelesŭ şi agitaţiunile, ce se facŭ sub masca promovării intereselorŭ statului.

Orĭ dóră uneltirile Kulturegyleturilorŭ nu suntŭ agitaţiunĭ menite a turbura liniştea popórelorŭ nemaghiare? Aţiţările continue ale pressei maghiare prin rĕspândirea de scirĭ false, de calumnii şi suspiţionărĭ mârşave, şi prigonirile puse în scenă de către guvernŭ în urma acestorŭ aţiţărĭ, nu suntŭ agitaţiunĭ?

Cumcă şovinismulŭ, care dă nascere acestorŭ agitaţiunĭ periculóse, adevĕrata causă a neliniştei şi nemulţumirii popórelorŭ, ar puté fi admisŭ şi licitŭ şi prin urmare n'ar fi a se tacsa ca şovinismŭ esageratŭ, o potŭ crede numai cei dela „P. Lloyd“ cu soţii lorŭ. Toţĭ aceia însĕ, carĭ şi-au păstratŭ o porţiune bună de minte sănĕtósă vorŭ dice împreună cu noi, că şovinismulŭ maghiarŭ e mai periculosŭ atuncĭ, când sub masca legii duce în sînulŭ poporului slovacŭ şi românŭ focŭlŭ urei de rassă, al nemulţumirei şi al desbinării, decâtŭ când sparge ferestrile şi bombardéză cu petrii casele pacĭnicilorŭ locuitorĭ, ca în Turda şi în Oradea-mare.

Nouĕ metehne şi uneltirĭ ungurescĭ. Au rĕu gândŭ cu noi, Românii, adversarii noştri; ei trebue că pregătescŭ nouĕ loviturĭ în contra nóstră în viitórea sesiune dietală, căcĭ altfelŭ nu putemŭ înţelege faima miserabilă, ce o lăţescŭ acum, că în cercŭlŭ Românilorŭ din ţinutulŭ Beiuşului, *cu ocasiunea ḑilei onomastice a Ţarului Rusiei, acolo s'ar fi pregătitŭ o mişcare îngrijitóre.* Se ḑice, că în urma acestei faime s'ar fi trimisŭ douĕ companii de infanteriă acolo, la cererea fisolgăbirĕului Beliczei Sándor. E invederatŭ, că avemŭ de-a face aicĭ cu o miserabilă uneltire, pusă anume la cale, ceea ce se vede şi din împrejurarea, că „Bud. Hirlap“ într'unŭ articulŭ fulminantŭ, intitulatŭ: „Ceremŭ miliţiă!“, pretinde, ca guvernulŭ şi dieta sĕ intervină cu tótă puterea şi cu totŭ geniulŭ lorŭ, pentru ca sĕ suprimĕ mişcarea anti maghiară din sînulŭ Românilorŭ.

CRONICA POLITICĂ

— 1 (13) Septemvre.

Cu privire la serbările în onórea escadrei rusescĭ, se anunţă din Parisŭ următórele: In 11 Septemvre s'a dusŭ o deputaţiune a comitetului festivŭ alŭ pressei parisiene la ambasadorulŭ rusescŭ br. Mohrenheim, pentru ca sĕ-i anunţe formarea acestui comitetŭ. Mohrenheim rĕspunse, că e fórte satisfăcutŭ, pentru aceea, că manifestaţiunile ce se pregătescŭ vorŭ strînge şi mai tare legăturile între Francia şi Rusia. Elŭ privesce acéstă amiciţiă, ca o garanţiă de pace pentru Europa. La întrebarea, că în ce ḑi vorŭ veni oficerii rusescĭ la Paris, rĕspunse Mohrenheim, că afară de anunţarea oficială a visitei escadrei rusescĭ n'a primitŭ alte împărtăşirĭ. Indată ce se va întórce ministrulŭ de esterne, Develle, se va înţelege cu acesta în privinţa dispositiunilorŭ definitive. Comitetulŭ festivŭ alŭ presei parisiene a compusŭ următorulŭ programŭ: Iluminarea gărei Lyon în Parisŭ până la biserica Madelena; intrare sĕrbătorĕscă între sunetele musicei militare, a reuniunilorŭ de cântărĭ şi de gimnastică, banchetŭ festivŭ în hala maşinelorŭ şi representaţiunĭ de gală în operă.

*

Intréga pressă unionistă englesă se bucură, că **bilulŭ home-rule** a fostŭ respinsŭ de camera lorḑilorŭ. „Times“ crede, că massele poporului din Britania mare vorŭ întări la proximele alegerĭ verdictulŭ camerei lorḑilorŭ. „Daily News“ ḑice: „Pentru succesulŭ reformelorŭ politice şi sociale în Anglia, nu e nimic mai favorabilă decât marea maioritate ostilă din camera lorḑilorŭ.“ Radicalulŭ „Chronicle“ atacă vehementŭ camera pairilorŭ încheiândŭ cu cuvintele: „Josŭ camera lorḑilorŭ“

*

Organulŭ lui Radoslavo „Svobodno Slavo“, după cum se anunţă din Sofia, atacă într'unŭ articul pe **ministru-preşedinte Stambulov**, în modulŭ celŭ mai vehementŭ, numindulŭ tiranŭ alŭ Bulgariei. Articululŭ avertiséză pe principele Ferdinand, ca sĕ punĕ capĕtŭ acestei tirănii. Décă Stambulov, se ḑice în acestŭ articulŭ, prin asasinĭ plătiţĭ va delătura din cale pe Radoslavo, Toncev, Nacevicĭ şi alţĭ patrioţĭ, în loculŭ lorŭ se vorŭ ridica alţĭ bărbaţĭ; totuşĭ e însĕ de temutŭ, că acéstă domniă teroristică, l'ar mătura şi pe principele de pe tronŭ.

Primirea deputaţiunilorŭ în Boroşŭ-Şebişŭ.

Deputaţiunea clerului gr. cat. alŭ diecesei Oradiei marĭ, condusă de Prea Sfinţia Sa Episcopulŭ Pavelŭ a constatŭ din următorii membri:

Dr. Augustinŭ Lauranŭ, canonicŭ-abate, I. Buteanŭ, directorŭ gimnasialŭ în Beiuşiu, Ioanŭ Popŭ, protopopŭ în Boosigŭ, I. Puşcaşŭ, preotŭ în Mocrea, Ales. Gera esactorŭ domnialŭ în Beiuşŭ, Teodorŭ Dringo preotŭ în Şimandŭ, V. Zsiros preotŭ în Gurbo, T. Bulcu, Vasile Dumbrava, Coriolanŭ Ardeleanŭ, profesorĭ în

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Dómna comandantă.

(O istoriă dela o cursă de cai).

(2) (Urmare).

II.

In timpulŭ ḑilelorŭ dintêiu, carĭ urmară după plecarea d-nei Blanca de Chatou, făurea miculŭ de Jabo planurĭ de rĕsbunare. Aşa déră acésta bĕtrênă cochetă a fostŭ aceea, care l'a despărţitŭ de Blanca! Dér va vedé ea. Şi după optŭ ḑile prin colonelulŭ sĕu se presentă în mare ţinută inimicei sale, în loja teatrului. Colonelulŭ abia părăsindŭ loja, ḑise către femeia sa, că acestŭ micŭ locotenentŭ are unŭ caracterŭ fórte frumosŭ, şi nu arată, ca şi când ar nutri idei de rĕsbunare. Din ḑiua acésta vicontele îi făcea desŭ curte soţiei colonelului şi ea nu se opuse nicĭ atâta, câtŭ cerea regulele bunei cuviinţe. Inzadarŭ aminti miculŭ locotenentŭ pericolulŭ, ce s'ar fi ivitŭ, décă dómna de Cambouy ar fi primitŭ la elŭ acasă, séu altŭ undeva în Pontsur-Sarthe; înzadarŭ o conjura elŭ, ca în interesulŭ ei sĕ aştepte, până când va face o călĕtoriă la Parisŭ séu celŭ puţinŭ până când va pleca colonelulŭ; ea nu voia sĕ audă, şi voia elŭ orĭ nu voia, fŭ silitŭ sĕ o primĕscă la dênsulŭ. Vicontele însĕ îşĭ jurase, că întêlnirea sĕ fiă conturbată şi în adevĕrŭ venĭ ordonanţa la óra hotărîtă, ca sĕ-i împărtăşéscă, că căpitanulŭ de instrucţiune îlŭ chiamă imediatŭ la sine. Andalusiana, blăstĕma intervenţiunea nenorocită a căpitanului, dér pentru acésta de locŭ nu se ţinea bătută şi provocă pe miculŭ de Jabo sĕ continue conversaţiunea întreruptă, aşa încâtŭ îi trebui o bună dosă de invenţiune, pentru ca sĕ afle nouĕ pedecĭ.

Odată era mediculŭ regimentului, care îi făcŭ locotenentului o visită, de óre-ce auḑise, că în ḑiua premergĕtóre la prânḑŭ tuşise de douĕ-orĭ. Şi îndată Jabo cu mare precauţiune făcŭ sĕ dispară soţia colonelului pe dinaintea nasului doctorului, care abia îşĭ puté ţine rîsulŭ. Altă dată éră şi era o societate veselă, care venea sĕ ia pe Jabo, pentru ca sĕ dejuneze cu amicii sĕi, afară din oraşŭ. Era, după cum asigura Jabo, imposibilŭ sĕ o facă sĕ aştepte, căcĭ de-altmintrelea ar fi pĕtrunsŭ cu puterea şi ar fi demolatŭ totulŭ.

Iritată prin aceste pedecĭ Andalusiana deveni şi mai pasionată. Ea voia sĕ încerce altceva. Ea dede unŭ rendez-vous jertfei ei în pădurea celorŭ „trei magi“, care se afia la o depărtare de şése chilometrii de Pont-sur-Sarthe. Ea cunoscea în acéstă pădure unŭ locŭ frumosŭ, tapesatŭ cu muşchĭ deşĭ.

Ei se întêlniră acolo, dér spre cea mai mare surprindere, aicĭ fură conturbaţĭ de escadrónele 2 şi 3, carĭ pentru prima óră călăreau prin acestŭ ţinutŭ şi după cum asigura comandantulŭ de Bennebyle, se simţeau fericiţĭ, sĕ afle pe soţia colonelului în acéstă oază. Ea mai bucurosŭ ar fi sdrobitŭ escadrónele 2 şi 3, dér fiind-că acésta nu era cu putinţă, trebui sĕ se mulţămescă, ca sĕ presinte o înfăţişare, care sĕ nu bată la ochĭ. Ea îşĭ mărturisea, că nicĭ odată nu i s'a întêmplatŭ aşa nenorocire, ca cu acestŭ micŭ locotenentŭ. De regulă tóte mergeau ca pe sfóră.

— Ascultă mĕ, ḑise vicontele, cu totulŭ descuragiatŭ de acéstă nereuşită, sórtea ne persecută. A încerca şi mai departe de a ne mai întêlni aicĭ, ar fi unŭ periculŭ. Induplecă pe colonelulŭ, ca sĕ ne lase a lua parte la cursa de cai şi sĕ-mĭ dea unŭ concediu de 30 de ḑile . . . . . în chipulŭ acesta ne-amŭ putea vedea, orĭ de câte-orĭ voimŭ şi în fine fericirea mea va fi perfectă.

Soţia colonelului însĕ esclamă:

— Acésta este imposibilŭ! Colonelulŭ nu se pricepe la cai . . . . . şi necopabilitatea sa în acésta privinţă e rĕu vĕḑutŭ şi la locurile mai înalte.

— Unŭ motivŭ mai multŭ! ḑise locotenentulŭ . . . . Trebue sĕ ne acăţămŭ de acésta ocasiune, pentru a arăta, că cei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Beiușŭ, George Selagianŭ preotŭ în Felmeneșŭ, V. Auca preotŭ în Crestameneșŭ, G. Popŭ profesorŭ în Aradŭ, Demetriu Popŭ, preotŭ în Galșa, M. Păscuțŭ, preotŭ în Șiria, Petru Munteanu, preotŭ în Smitea.

Étă textulŭ alocuțiunei rostite de Episcopulŭ Pavelŭ:

„Maiestatea Vóstră onorândŭ cu visita prea înaltă acestŭ ținutŭ, în care se află și diecesa bisericei mele, diecesa greco-catolică de Oradea-mare, cu ocasiunea manevrelorŭ, sentimentulŭ fericitŭ 'mi străbate peptulŭ meu de supusŭ fidelŭ, că potŭ să aparŭ înaintea persónei unse a Majestății Vóstre, și atâtŭ în numele meu, câtŭ și în numele preoțimei presente, alŭ întregului clerŭ alŭ diecesei mele, precum și în numele credincioșilorŭ mei multŭ iubiți, potŭ avé fericirea, ca să tălmăcescŭ fidelitatea neclătită, alipirea adâncă și intimă, precum și devotamentulŭ supusŭ față de întréga familiă domnitóre. O credință firmă trăesce în inimile nóstre credincióse și pline de devotamentŭ. Deplină și adâncă este convingerea nóstră, că îngrijirea prea grațiósă și părintéscă a Maiestății Vóstre apostolice regescĭ. întocmai ca și a glorioșilorŭ predecesorĭ ai M. Vóstre, țintesce într'acolo, ca toți cetățenii statului ungarŭ, carĭ trăescŭ sub sceptrulŭ gloriosŭ alŭ M. Vóstre, fără deosebire de religiune, rassă și limbă, potŭ gusta în liniște, pe basa tare a libertății, fraternității și egalității în strînsă unire și înțelegere reciprocă binefacerile păcei și în urma ecesteia ale progresului și ale bunăstării. Și luându-mĭ voiă să recomandŭ înaltei grații a M. Vóstre întregulŭ clerŭ alŭ diecesei mele, rugămŭ ferbinte pe atotputerniculŭ Dumnedeu, ca cerulŭ să dăruéscă pe M. Vóstră apostolică regéscă pe M. Sa Regina și pe întréga gloriósă casă domnitóre cu binefacerile cerului și să Vĕ țină în deplină putere și sănătate, până la cea mai estremă limită a vieții pentru fericirea scumpei nóstre patrii, precum și pentru binele și fericirea tuturorŭ țerilorŭ și popórelorŭ M. Vóstre.“ (Strigăte prelungite de: „Să trăéscă!“)

La acésta Majestatea Sa rĕspunse:

„Cu bucuriă audŭ, că convingerea Vóstră este, că îngrijirea Mea părintéscă țintesce la aceea, că toți cetățenii iubitei mele Ungarie, fără deosebire de religiune și de limbă, în strînsă unire și concordiă reciprocă să se bucure de binefacerile păcii, ale progresului și ale bunăstării, și nu mĕ îndoiescŭ, că și D-Vóstră veți concurge la realisarea acestei dorințe a mele cu deplinŭ devotamentŭ, căcĭ precum de-oparte accentuarea de cuvinte góle, unŭ șovinismŭ esagératŭ și demonstrațiunĭ de stradă condamnabile, stau departe de adevĕratulŭ patriotismŭ, este așa de altă parte datoria patriotică, ce o pretinde adevĕratulŭ interesŭ alŭ tuturorŭ cetățenilorŭ statului, ca concordia pacĭnică între naționalităților, precum și respectulŭ față de legile constituționale ale țĕrii să fiă și în acestŭ ținutŭ, ca pretutindenĭ, cu îngrijire cultivate și asigurate. Sunt convinsŭ, că și în viitorŭ vĕ voiu afla gata a vĕ împlini pe deplinŭ datoria. Primiți pentru omagiile și asigurerea alipirii Vóstre credincióse, cordiala mea mulțumită“.

Actulŭ de acusațiune în procesulŭ de pressă alŭ „Tribunei.“

Nr. 2015—1893
f. ü.

Onoratŭ tribunalŭ reg. ca juriu de pressă!

In numĕrulŭ 266 dela 10 Decemvrie (după calculŭ vechiu 28 Noemvrie) 1892 sub ·/. acusŭ, alŭ diarului cotidianŭ „Tribuna“, care se tipăresce în „Institutulŭ tipograficŭ“ din Sibiiu, sub responsabilitatea lui Andreiu Balteșŭ, a apărutŭ unŭ articolŭ fără subscriere, întitulatŭ: *„Repriviri politice“*, conținêndŭ următórele afirmațiunĭ și espresiunĭ.

Scriitorulŭ articolului — vorbindŭ în numele poporului românŭ — își începe articolulŭ sĕu cu afirmațiunea: „că istoria trecutului lorŭ, încă dela începutulŭ secolului alŭ 18-lea arată neîntrerupta nisuință: ca ei să scape de sub chinurile infernale ale stăpânirii maghiare.“ Și continuă după aceea astfelŭ: „Ne putemŭ convinge din acestea — dice scriitorulŭ articolului — că față cu celelalte națiunĭ privilegiate din Ardealŭ, câtŭ de multŭ Românii au fostŭ prigoniți și subjugați, și în urmă aruncați în deplină robiă prin stăpânirea maghiară. Vedemŭ din istoria — dice mai departe scriitorulŭ articolului — cum națiunea românŭ este prigonită nu numai politicesce, ci și bisericesce, fiindŭ constrînsă și silită cu forța brutală (sĕlbatică) să se lapede nu numai de limba și naționalitatea sa românŭ, ci și de religia sa strămbună. Vedemŭ mai departe — dice scriitorulŭ articolului — tocmai ca și adĭ pe conducĕtorii și apĕrătorii noștri românĭ urgisiți și pedepsiți în chipulŭ celŭ mai gravŭ, maltratați și în modulŭ celŭ mai dejositorŭ batjocoriți și aruncați în temnițe.

„Totŭ astfelŭ este vieța nóstră și în presentŭ. Starĭ nenaturale însĕ, numai legĭ nenaturale potŭ crea și susține.

„Inzadarŭ au cercatŭ Românii ardelenĭ tóte modurile și căile, de a scăpa de tratamentulŭ neomnuescŭ, de sórtea aceea, în care îi ține stăpânirea maghiară, căcĭ nu li-a succesŭ. In diferite timpurĭ au întreprinsŭ și rĕscóle (revoluțiunĭ) ca să scape de sub jugulŭ tiranului.

„Grele timpurĭ amŭ trăitŭ — dice scriitorulŭ articolului — și grele timpurĭ trăimŭ și acum în presentŭ.

„Câtŭ de asupritorŭ a fostŭ Maghiarulŭ odinióră, totŭ așa e și adĭ, adecă de presentŭ, când se laudă de civilisatorŭ alŭ Orientului.

„Intre trecutŭ și presentŭ numai atâta deosebire este, că în trecutŭ nobilimea maghiară, ca singura (clasă) priviligiată, îi maltrata pe Românĭ, ér astădĭ guvernulŭ prin legĭ privilegiate.

„Și póte fi óre mirare — întrĕbă scriitorulŭ articolului — décă se revoltă simțulŭ în astfelŭ de împrejurărĭ pĕcătóse, și cere dreptate și sanarea rĕului?

„Óre ne putemŭ noi mira de rĕscóla legală și drĕptă dela anulŭ 1784?

„Nu! — rĕspunde scriitorulŭ articolului — continuândŭ după aceea astfelŭ:

„Mai alesŭ ne putemŭ mira de blândața și îndelunga răbdare a poporului românŭ atâtŭ de încercatŭ (trecutŭ prin atâtea încercărĭ), vĕdêndŭ: cu câtŭ vandalismŭ Maghiarulŭ îi pustiesce casele lui, și totŭ nu-și perde răbdarea.

„Când își vede părinții, frații, rudeniile și apĕrătorii sĕi bătuți, și totuși nu se revoltă, totuși nu comite lucrurĭ ilegale.

„Étă, ce dice Xenopol în istoria română despre Dacia-Traiană: Cu multŭ mai grele, mai apăsătóre și insuportabile erau asupririle, cărora erau espuși țĕranii din partea domniiorŭ (maghiarĭ) de pămêntŭ. Aceștia eserciau asupra sătenilorŭ (poporulŭ agricolŭ) jurisdicțiunea suprema în prima instanță atâtŭ pentru a-i scóte de pe moșii, câtŭ și pentru a-i bate, închide și chiar pedepsi cu mórtea. Stăpânulŭ (proprietarulŭ pămêntului) fiindŭ și judecătorŭ alŭ țĕranului (agricultorului), apelațiunea în contra lui era oprită. Ér robia economică întrecea chiar și pe cea juridică (jurisdicțională)“.

Scriitorulŭ articolului amintesce pe largŭ după acestea robotele, pe carĭ țĕranulŭ era datorŭ să le împlinéscă stăpânului și diferitele prestațiunĭ în natură, pe care era datorŭ să le dee aceluia la diferite ocasiunĭ; si apoi continuă: „Ast-felŭ de viață ne arată istoria, că ni-au croitŭ Maghiarii în timpurile vechi, și ast-felŭ de viață ne dau și acum (în presentŭ) prin asupririle lorŭ.

„Ba ca să dicemŭ (vedemŭ) și mai multŭ, nicĭ chiar scumpii noștri preoți nu erau scutiți de maltratările, batjocurile și bătăile nobililorŭ maghiarĭ. Pe preoții noștri întocmai așa îi băteau, ca și pe simplii iobagi. Adĭ tocmai aș a îi vedemŭ insultați (vătămați), calumniați și aruncați în temniță pentru-că apĕră scumpa nóstră națiune.

„Acestea — și altele asemenea împrejurărĭ, — precum și uciderea prin strêngŭ, rótă și țĕpă a sĕrmanilorŭ Românĭ, au provocatŭ în munții Abrudului memorabila rĕscólă dela 1784.

„Faptele acestea suntŭ încă și adĭ vii în mintea poporului românŭ, și décă le mai adaugemŭ și pe cele de acum, numai mira ne putemŭ, că astădĭ, după atâtea torturĭ, asuprirĭ, maltratărĭ și batjocurĭ poporulŭ nostru încă nu și-a perdutŭ pacienția. Acolo a ajunsŭ adĭ, încâtŭ să i-se iee însuși fiiulŭ dela brațele mamei și să i-se ducă în infernala „kisdedovóda“ spre a-lŭ maghiarisa, a-i răpi limba și simțulŭ sĕu naționalŭ.

„Adĭ (în timpurile de astădĭ) apăsarea maghiară este unită cu nisuința spre nimicirea prin forță (vênare) a tuturorŭ drepturilorŭ națiunii române, ér' scopulŭ ei este nimicirea întregei națiunĭ române și maghiarisarea ei.

„Că ajunge și vorŭ Maghiarii scopulŭ“ — dice mai departe scriitorulŭ articolului — „acésta deprinde de presentŭ dela conducĕtorii poporului nostru (adecă a Românilorŭ) în ale cărorŭ mânĭ a pusŭ poporulŭ frênele conducerii sale. Décă vorŭ fi slabĭ de sufletŭ — după cum dice poporulŭ nostru — atuncĭ causa română este perdută“.

Ér' în alineatulŭ următorŭ, scriitorulŭ articolului vorbesce ast-felŭ:

„Nu se póte să pactămŭ cu Maghiarii, fără să ni-se recunóscă tóte drepturile nóstre de cetățeni românĭ ai Ungariei. Ei au începutŭ tótă persecuțiunea în contra nóstră, maltratându-ne, bătêndu-ne, spărgêndu-ne casele nóstre proprii, fără ca să fi fostŭ provocați (atițați) din partea nóstră. Și ca totuși noi să capitulămŭ cu dreptatea (dreptulŭ) în mână, asta nu e cu putință“.

„Noi nu ceremŭ, nu pretindemŭ ce nu ne compete. Noi ceremŭ numai vechia autonomiă a Ardealului, folosirea limbii nóstre în administrațiă și în scóle, și ca cetățeni ai Ungariei ceremŭ deplină îndreptățire. Décă ne dau drepturile acestea, atuncĭ noi vomŭ fi cei mai aprigĭ, mai stăruitorĭ luptătorĭ pentru Ungaria în contra orĭ carui dușmanŭ, fiă acela orĭ-și-cine. Dér' décă nu ni-le vorŭ da, nimenea să nu ne învinueze pe noi, décă poporulŭ românŭ își va perde răbdarea și iubirea de pace. Atuncĭ să scie: că ei au fostŭ provocătorii și turburătorii păcii“.

Scriitorulŭ articolului mai adauge și acestea: „Noi, adecă Românii, avemŭ datorința să luptămŭ până la ultimulŭ momentŭ pe calea legii pentru drepturile nóstre naționale, și nu vomŭ ceda nicĭ câtŭ e negru sub unghie din drepturile nóstre, ca cetățenĭ românĭ ai Ungariei“.

(Va urma.)

*

Dela Clușiu mai primirămŭ adĭ următórea telegramă:

Clușiu, 13 Septemvre (8.40 min. diminéța). Procurorulŭ Dr. Lázár în vorbirea sa de acusațiune a adusŭ înainte câte verdĭ și uscate, carĭ nu se țineau de obiectŭ. Intregŭ discursulŭ sĕu a fostŭ neexactŭ și confusŭ. Apĕrătorulŭ Dr. *Stefanovicĭ* sdrobesce afirmările procurorului cu argumente neresturnabile. Dice că însu-și guvernulŭ ungurescŭ a datŭ prilegiu la agitațiă prin nerespectarea legilorŭ. Apĕrătorii *Vanovicĭ* și Dr. St. *Popŭ* combatŭ cu succesŭ pe procurorŭ. Pledoariile au avutŭ efectŭ consternatorŭ asupra publicului maghiarŭ. Mai alesŭ vorbirile lui Stefanovicĭ și Popŭ au produsŭ mare iritațiă între Ungurĭ. Acusatulŭ *Russu* aruncă procurorului Lázár originea lui română. Procesulŭ s'a terminatŭ la 3 óre diminéța. Juriulŭ a declaratŭ vinovați pe toți acusații. Tribunalulŭ a condamnat: pe Andreiu *Balteșŭ* la *1 lunŭ închisóre de statŭ* și 30 fl. amendă; pe *Russu Șirianulŭ* la *2 lunĭ închisóre* și 50 fl. amendă; pe Septimiu *Albini* la *3 lunĭ închisóre* și 100 fl. amendă și pe Alexandru *Dordea* la *14 dile închisóre* și 20 fl. amendă. Cu toți la olaltă suntŭ condamnați a purta cheltuelile procesului în sumă de 170 fl. 74 cr.

Pressa maghiară și rĕspunsurile monarchului.

„Magyar Hirlap“ scrie din incidentulŭ rĕspunsului datŭ de Monarchulŭ deputațiunei clerului rom. gr. cat. unŭ articulŭ de fondŭ, din care estragemŭ următórele:

Intre asemenea evenimente, sub alte guverne (Organulŭ lui Horvath Gyula, a satelitului lui Tisza Kálmán, înțelege fără îndoială rĕspunsurile dela Seghedinŭ-Aradŭ, date în era sdrobitorului de naționalității.— Red.) la asemenĭ ocasiunĭ domnia unŭ tonŭ mai energicŭ în rĕspunsurile regescĭ. Acésta n'o dicemŭ ca imputare, constatămŭ însă faptulŭ, că opiniunea publică a țĕrii de astădată se aștepta la *o critică mai aspră*. La acea însă **nimenĭ nu s'a gânditŭ, că Majestatea Sa va afla de necesarŭ de a pronunța o judecată condamnătóre asupra demonstrațiunilorŭ cunoscute dela Oradea-mare.** Nu e vorbă, demonstrațiunile acestea suntŭ de condamnatŭ, dér nu ținemŭ totŭ incidentulŭ de o asemenea importanță, ca regele nostru să se dimită la pertractarea lui și chiar într'o astfelŭ de formă cum se vede mai josŭ... Aceia, carĭ în orașulŭ Episcopului Pavelŭ s'au rĕtăcitŭ până la unŭ atare estremŭ regretabilŭ, nu au fostŭ inițiatorĭ. Injuria comisă de ei n'a fostŭ decâtŭ unŭ rĕspunsŭ la o mulțime de injurii. Décă însă Majestatea Sa a pusŭ unŭ asemenea pondŭ pe acésta, fiă! Numai în contra stilisării avemŭ obiecțiunile nóstre: **de ce e vorba mai întâiu de demonstrații șovinište și numai în linia a doua de agitatorii românĭ** și de aceia carĭ demoustréză nu în contra persónelorŭ singuratice, ci în contra întregului statŭ maghiarŭ, în contra constituției și a regelui? In rĕspunsulŭ datŭ lui Pavelŭ se dice: „....concordia între naționalității“. Ce este acésta? *Intre ce felŭ de naționalității să fiă concordiă?* Intre Valahĭ, Sașĭ, Slovacĭ și Rușĭ? Aceia și așa trăescŭ în concordiă la olaltă. La *națiunea* maghiară dóră nu s'a gânditŭ stilisatorulŭ textului, când vorbesce de naționalității? Acésta este o greșélă stilistică. Căcĭ nu póte să esiste omŭ cu carte în monarchia acésta, care 'să nu scie, că *statulŭ ungarŭ, este alŭ națiunei maghiare*, și *că națiunea*, décă se póte *pe cale pacĭnică*, *décă nu se póte, cu energiă și cu putere*, *'și va aplana diferențele, ce le are cu naționalitățile.*

„Pester Lloyd“ dice despre rĕspunsurile Majestății Sale între altele:

In aceste rĕspunsurĭ se esprimă trăsătura dominatóre de caracter a domnitorului, solidaritatea lui deplină și necondiționată cu „idea de statŭ maghiarŭ“... Cu o claritate, ce eschide orĭ ce neînțelegere Coróna și a esprimatŭ displăcerea față cu nisuințele subversive fiă pe terenŭ confesionalŭ, fiă pe acela alŭ naționalitățilorŭ... Fără a esagera se póte dice, că Majestatea Sa tótă forța voinței sale regale și a autorității Sale monarchice și-a aruncat'o în cumpănă pentru domnirea ideii de statŭ maghiară.

---

50 de husarĭ suntŭ escelenți în echitațiune.

Se înțelege de sine, că dómna Cambouy lasă să fiă înduplecată.

Dér acum era vorba ca să înduplece și pe colonelulŭ. Orĭ câtŭ era de înrădăcinatŭ obiceiulŭ bĕtrânului, de a se lăsa a fi condusŭ de soția sa, de astă-dătă i se opuse cu energiă. Cum 'și și putea ea închipui, că elŭ va lua parte la afacerea cu cai. De când era în armată, inzadarŭ făcuse străduințele laudabile, de a puté distinge unŭ calŭ normanŭ de unulŭ arabicŭ și să rĕmână câtŭ se póte de multŭ călare. In pasŭ mai mergea, dér când era vorba să dovedéscă o óre care ținută și se urmeze impulsulŭ, rĕmânea de multe-orĭ pe drumŭ, pe când calulŭ singurŭ continua mișcarea începută de doi.

(Va urma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

După ce amintesce apoi cuprinsulŭ rĕspunsului datŭ clerului românŭ gr. or. „P. Lloyd“ ḑice:

Acum Românii au primitŭ dela loculŭ celŭ mai competentŭ rĕspunsulŭ la Memorandulŭ lorŭ. Ei îndĕrĕtulŭ parapetului unui sentimentŭ făţăritŭ, séu perversŭ dinasticŭ şi-au îndreptatŭ ghiulelele în contra ideii de statŭ maghiarŭ. Monarchulŭ însĕ le demandézĕ respectŭ cătră constituţiă şi legĭ, precum şi armonia cu celelalte naţionalităţĭ; adecă îi avisézĕ hotărîtŭ sĕ facă capĕtŭ revoltei şi sĕ capituleze dinaintea ideii de statŭ.

Mai departe vorbesce despre rĕspunsulŭ datŭ Episcopului Pavelŭ:

Acesta, ḑice, este celŭ mai însemnatŭ între tóte, nu numai pentru-că cere categoricŭ, ca preoţii acestei bisericĭ sĕ stăruiască pentru pacea între naţionalităţĭ şi supunerea la legĭ şi constituţie; dér este însemnatŭ şi prin deosebirea ce-o face între patriotismulŭ veritabilŭ şi acela, care se manifestŭ în esagerărĭ şovinistice şi escese condamnabile de stradă... Noi înşine amŭ judecatŭ tumulturile dela Oradea-mare sub acestŭ punctŭ de vedere, dér regele, care a desaprobatŭ escesele de stradă, a condamnatŭ aşa de aspru revoltele în contra păcii cetăţenescĭ; sperămŭ, că acéstă nuanţă n'o vorŭ trece cu vederea aceia, cătră carĭ au fostŭ îndreptate cuvintele regescĭ.

„Budapesti Hirlap“ scrie următórele:

Cu mare încordare a privitŭ astăḑĭ tótă ţéra cătră B.-Sebişŭ. Cu încordare amŭ aşteptatŭ şi noi cuvintele domnitorului, după aparițiunile îngrijitóre, ce s'au ivitŭ în societatea ţinutului aceluia sĕptĕmânile trecute, descoperindŭ discordiă de rassă şi de confesiune, infidelitate clandestină şi cugetŭ revoluţionarŭ îndreptatŭ din afară în contra ideii de statŭ şi a integrităţii teritoriale. De-astădata o seriă întrégă de cuvente desaprobătóre se apasă pe agitatorii, carĭ au ajunsŭ după spatele clerului gr. cat. şi celŭ ortodoxŭ românŭ în apropierea tronului, şi partea acésta acută a rĕspunsului regescŭ nu o înblânḑesce nicĭ tonulŭ demonstrativŭ patrioticŭ, în care a vorbitŭ Episcopulŭ Pavelŭ ca prelatŭ maghiarŭ (!?) cătră Maiestatea regéscă maghiară. Constatândŭ acésta cu mulţumire, aşteptămŭ dela guvernulŭ maghiarŭ, ca sĕ traducă în fapte, ceea ce conţine admoniţiunea Corónei.

„Egyetértés“ ḑice despre rĕspunsurile monarchului:

Regele condamnă fără încunjurŭ cu cuvinte aspre tendinţele perverse nationale îndreptate spre seducerea poporului. Pretinde dela naţionalităţĭ respectarea necondiţionată a constituţiunei şi a legilorŭ maghiare şi declară, că numai pe acéstă cale 'şĭ potŭ ajunge asigurarea şi desvoltarea intereselorŭ şi a bunăstării lorŭ adevĕrate. Şi când de-o parte aştéptă dela bărbaţii celorŭ două bisericĭ române sĕ-şĭ înveţe credincioşii la împlinirea datorinţelorŭ adevĕratŭ patriotice, de altă parte admoniézĕ publiculŭ comitatului şi a oraşului Aradŭ, ca sĕ reţină locuitorii dela orĭ ce agitărĭ. Étă acuma au auḑitŭ naţionalităţile cuvintele regelui. Acuma sciu, ce părere are domnitorulŭ Ungariei despre acele tendinţe, ale cărorŭ eroi nu s'au sfiitŭ a se provoca la el. Ne bucurămŭ sincerŭ de declaraţiunile dela B. Sebişŭ, căcĭ acelea împrăscie orice îndoielĭ şi convingŭ pe orĭ cine despre aceea, că regele are la inima sa interesele statului maghiarŭ.

SCIRILE ḐILEI.

— 1 (13) Septemvre.

Episcopulŭ Pavelŭ a fostŭ interwievatŭ în B. Sebişŭ de unŭ raportorŭ alŭ lui „Egyetértés“. „Când Episcopulŭ Pavelŭ — scrie raportorulŭ — după recepţiune, s'a întorsŭ în societatea solgăbirĕului Mladin la cvartirulŭ sĕu, m'a primitŭ îndată. Episcopulŭ locuesce într'o casă simplă a unui Valahŭ. O parte era adunatŭ la conferenţă în numerŭ plenarŭ clerulŭ valahŭ. Pavelŭ mi a declaratŭ, că rĕspunsulŭ regelui la mulţumitŭ fórte nu numai pe elŭ, dér şi pe clerulŭ sĕu. Nicĭ n'au aşteptatŭ altŭ rĕspunsŭ. Episcopulŭ a respinsŭ faima, ca şi cum regele l'ar fi primitŭ erĭ la gară cu disgraţiă. Elŭ a fostŭ în audienţă la rege celŭ puţinŭ de vr'o 30 de orĭ şi regele 'lŭ cunósce de multŭ. Cu ministrulŭ Hieronymi e prietenŭ bunŭ şi Hieronymi încă scie, câtŭ de unguresce sĕ gândesce elŭ. (Aci a cam lunecatŭ péna raportorului. Trad.) In acelŭ momentŭ întră la Episcopŭ primarulŭ din Aradŭ Salacz însoţitŭ de virilistulŭ Vásárhelyi şi a declaratŭ Episcopului înaintea mea, că nu e adevĕratŭ, că Episcopulŭ Dessewffy ar fi ḑisŭ ceva nefavorabilŭ despre dênsulŭ. Ei au fostŭ de faţă la banchetulŭ acela. Primarulŭ a cetitŭ înaintea Episcopului Pavelŭ desminţirea Episcopului Desewffy publicată în „Aradi Közlöny“.

—x—

Unde e limba română? Sub acestŭ titlu, „Telegrafulŭ Românŭ“ din Sibiiu scrie: In comitatulŭ nostru observându-se legea, precum se cuvine, este şi limba română egalŭ îndreptăţită cu cele-l'alte două limbĭ, maghiară şi germană, ea este limbă protocolară şi publicaţiunile oficiale dela comitatŭ se facŭ în tóte trei limbile. Spre surprinderea nóstră am vĕḑutŭ o publicaţiune dela comitatŭ cu Nr. 283, subscrisă de d-lŭ vice-comite Reissenberger, în care se publică 5 ajutóre pentru sodalĭ la şcóla de modelŭ de păpucăriă, ajutóre votate din fondulŭ comitatensŭ economicŭ, tipărită numai în două limbĭ: maghiară şi germană. Pentru ce s'a lăsatŭ la o parte limba română şi nu s'a observatŭ de astă-dată dispoşiţiunile legii nu scimŭ; ar fi de doritŭ însĕ, ca pe viitorŭ sĕ nu se mai întêmple astfelŭ de casurĭ regretabile, carĭ jignescŭ poporaţi unea română din comitatŭ în unulŭ din cele mai scumpe simţĕminte ale ei.

—x—

Francia şi Rusia. In 11 Septemvre s'a datŭ în Draguignau unŭ banchetŭ în onórea contra candidatului lui Clemenceau, Jourdan, la care orchestra întonă marseillaiza şi imnulŭ rusescŭ. Publiculŭ a aplaudatŭ strigândŭ: „Trăéscă republica! Trăéscă Rusia!“ Se scie, că clemencean, şefŭ alŭ radicalilorŭ este în contra alianţei cu Rusia.

—x—

O hartă magnetică a României. D-lŭ Negreanŭ, directorulŭ laboratorului fisicŭ dela facultatea din Bucurescĭ a începutŭ în societatea asistentului sĕu a d-lui Mureşianu cu stabilirea elementelorŭ magnetice la staţiunile cele mai însemnate ale ţĕrii. Amêndoi savanţii şi-au alesŭ de punctŭ de plecare a studiilorŭ lorŭ Nordulŭ Moldovei. Construirea unei harte magnetice este pentru România de mare importanţă scienţifică, de óre-ce cele-l'alte ţĕrĭ deja tóte au o asemenea hartă.

—x—

Inalţĭ óspeţĭ rusescĭ în Parisŭ. Marele duce *Alexis*, ducele şi ducesa de *Leuchtenberg* au sositŭ în 10 Septemvre în Parisŭ. La gară au fostŭ întêmpinaţĭ de ambasadorulŭ br. Mohrenheim, de personalulŭ ambasadei şi de mai mulţĭ funcţionarĭ dela calea ferată şi de o mare mulţime de ómenĭ, care salută cu respectŭ pe înalţii óspeţĭ. Marele duce Alexis se va duce la Vichy şi apoi la Toulon, pentru ca sĕ trécă în revistă escadra rusésca.

—x—

Programa musicei militare ce se va esecuta pe promenadă la 14 Septemvre: 1. F. Wagner „Margarethe“ marşŭ. 2, Strauss, uvertură „O nópte în Veneţia“. 3, Conte Würtemberg „Verlobungstoaste“ valsŭ. 4, Wagner „Marşulŭ de intrare“ din opera Tannhäuser. 5, R. Förster „*Ce dulce*“ Romanţă. 6, Hartl, Potpourri „Flick-Flock“.

—x—

Concertulŭ d şórei Rosenkranz dela conservatorulŭ din Viena se va da Sâmbătă în 16 Septemvre în sala hotelului „Centralŭ Nr. 1“ cu binevoitorulŭ concursŭ alŭ d-lorŭ profesorĭ: N. Popovicĭ, R. Lassel şi maestrulŭ de concertŭ M. Krause. Bilete se potŭ căpĕta în librăria Hiemesch, la prăvălia fraţii Lászlo şi séra la cassă. Preţulŭ de intrare: Cercle 1 fl. 20, stalŭ 80 cr. galeria 60 cr. Parterre 50 cr. Studenţii 30 cr. Programa este următóre: 1) Vieuxtemps: Ballade et Polonaise, de M. Krause. 2) F. Doppler: Arie din Opera Ika, M. Rosenkranz. 3, a) P. Mascagni: Blumen-Orakel, de M. Rosenkranz. b) Erik M. Helmund: Ballgeflüster, 4. a) Wieniawsky: Extase, b) Schumann: Widmung, de Professorŭ N. Popovicĭ. 5. P. Mascagni: Arie din Opera Cavalleria Rusticana, M. Rosenkranz. 6. a) H. Sitt: Nocturne, b) Moszkovsky: Serenata, de Concertmeister M. Krause. 7. Ungarische Volkslieder, M. Rosenkranz. Inceputulŭ la $^1/_2$8 óre séra.

Vocĭ asupra procesului în contra „Replicei“.

Dintre foile streine, carĭ s'au ocupatŭ cu procesulŭ pentru „Replică“ reproducemŭ aḑĭ încă două vocĭ favorabile mişcării nóstre. Sub titlulŭ „*Procesulŭ Românilorŭ în Cluşiu*“, „Agramer Tagblatt“ dela 3 Septemvre scrie următórele:

Juraţii din Cluşiu au declaratŭ de vinovaţĭ pe rĕspânditorii acusaţĭ în procesulŭ „Replicei“ şi pe basa acelui verdictŭ tribunalulŭ din Cluşiu a pronunţatŭ o sentinţă fórte aspră, care va forma obiectŭ de compătimire generală, în deosebĭ faţă cu acusatulŭ principalŭ, d-lŭ Aurel C. *Popovicĭ*.... Foile maghiare preamărescŭ pledoaria procurorului Jeszenszky, care se póte legăna în speranţa, că şĭ-a espiatŭ o parte mare a pĕcatelorŭ..... După forma sa esterióră, discursulŭ procurorului nu e altceva, decâtŭ o slabă plagiatură a mulţimei de articolĭ publicaţĭ de ḑiarele maghiare despre mişcarea Românilorŭ din Transilvania. In elŭ se cuprinde fórte multă „tradare de patriă“, o mare dosă de schimbosire a faptelorŭ cunoscute şi câteva apucăturĭ advocăţescĭ maghiare, de carĭ ţi-se face pĕrulŭ măciucă..... D-lŭ procurorŭ a vorbitŭ şi de Rusia, dér cum vine elŭ, ca de pe tribuna tribunalului sĕ supună raporturile rusescĭ unei criticĭ, fără a ţine séma de consideraţiunea, că noi trăimŭ în relaţiunĭ bune cu acestŭ statŭ şi că chiar numĕroşĭ compatrioţĭ maghiarĭ de ai sĕi nutrescŭ convingerea, că noi amŭ avé unŭ interesŭ viu de-a estinde încă şi mai multŭ aceste relaţiunĭ bune? Nu încape îndoială, că acésta însémnă lipsă de tactŭ, care se póte lua ca mărturiă câtŭ de multŭ au pierdutŭ Maghiarii busola în cestiunea de naţionalitate şi ce multŭ pasiunea a înăbuşitŭ la ei judecata sănĕtósă.

Şi acésta e o stare de lucrurĭ, pe care după firma nóstră convingere vorŭ avé mai multŭ sĕ o deplângă în cele din urmă esclusivŭ amicii noştri maghiarĭ. Noi cunóscemŭ esactŭ forţele ce-'şĭ stau faţă în faţă aci, cunóscemŭ mai alesŭ factorii conducĕtorĭ ai naţionalităţilorŭ în Ungaria şi intenţiunile acestora, mai bine póte decum se scie acésta la locurile cele mai competente din Budapesta, şi basaţĭ pe aceste informaţiunĭ, trebue sĕ mărturisimŭ, că nu suntŭ absolutŭ prospecte, că din partea maghiară se va puté obţine vr'unŭ succesŭ prin aşa numita politică a celui mai tare. Incerce-se, nu e vorbă, şi acésta, dér favorabilŭ causei de sigurŭ, că nu e, şi tare ne tememŭ, că fórte în curêndŭ vorŭ esperia în Ungaria, că cu domnii Popovicĭ şi Romanŭ nu e întemniţatŭ şi spiritulŭ nemulţumirii, care cu dreptŭ cuvêntŭ agită poporulŭ românŭ în Transilvania şi preste totŭ Nemaghiarii din ţéră. Ceea ce procurorii maghiarĭ declaméză despre tradarea de patriă şi altele de felulŭ acesta, acésta ajunge la totŭ casulŭ de a aţîţa o mulţime şovinistă nechibzuită în vanitatea sa naţională şi a-o îndupleca la ovaţiunĭ mai multŭ séu mai puţinŭ sgomotóse. Dér pe cunoscĕtorulŭ raporturilorŭ nu-'lŭ va înşela nicĭ când acésta în privinţa faptului, că Maghiarii vorŭ avé sĕ espieze unŭ enormŭ registru de pĕcate comise faţă cu naţionalităţile şi că lupta atâtŭ de multŭ suspectată a acelora nu e altceva, decâtŭ o luptă pentru drepturile lorŭ înarticulate în lege, o apĕrare împotriva tendenţelorŭ de statŭ unitarŭ maghiarŭ, ce din ḑi în ḑi se ivescŭ totŭ mai ameninţătorŭ....

Fóia germană „*Münchener Allg. Zeitung*“ scrie între altele:

In străinătate domnea până acum opiniune mai bună despre relaţiunile între Maghiarĭ şi naţionalităţile nemaghiare. Nicĭ gândŭ de pomenélă nu exista, că naţionalităţile, deşi au multe plângerĭ de spusŭ în contra naţiunii domînătóre, ar căuta sĕ se deslipéscă de Ungaria séu de monarchia austro-ungară. Şi într'adevĕrŭ, cei din Budapesta n'aveau celŭ mai neînsemnatŭ motivŭ a învinovăţi naţionalităţile de astfelŭ de nisuinţe de tradare de patriă. Când Românii voescŭ sĕ pună pe cale constituţională Ardealulŭ în alte raporturĭ cu Ungaria, decâtŭ cele de astăḑĭ; când Sêrbii din Sudŭ şi Slovacii din Nordŭ cerŭ o împărţire a comitatelorŭ pe basa întinderii limbei lorŭ, astfelŭ de nisuinţe nu însemnéză încă de locŭ o deslipire de Ungaria.

Dér Maghiarii zugrăvescŭ pe păreţĭ nisce chipurĭ pentru a arăta aşa ḑisŭ cu degetulŭ naţionalităţilorŭ nemaghiare şi a-le împinge pe calea, pe care nu le venia de locŭ în minte până acum a o ocupa. Ce purtare necumpĕtată! Prin ea nu aducŭ folosŭ nicĭ sie-şĭ, nicĭ monarchiei. Câtŭ de puţinŭ tactŭ politicŭ, câtŭ de puţină prudenţă politică tradéză prin aceea, că la croirea pedepsei au procedatŭ cu atâta asprime. Dela începutulŭ erei constituţionale — adecă timpŭ de 26 anĭ — nicĭ o curte cu juraţĭ n'a pronunţatŭ judecată aşa de aspră şi apăsătóre, ca cea din Cluşiu, asupra Românilorŭ Popovicĭ şi Romanŭ. Décă era intenţia a înfricoşa prin asta naţionalităţile nemaghiare, chiar aḑĭ deja se póte convinge orĭ-cine, că s'a ajunsŭ la contrarulŭ. Mai multe foi, carĭ apĕră causa dréptă a naţionalităţilorŭ, se bucură de prostiile şi nebuniile Maghiarilorŭ; între altele o fóiă sêrbéscă scrie: „*što goje, to bolie*“ „cu câtŭ mai rĕu, cu atâtŭ mai bine au sĕ ese lucrurile“.

Raţiociniu şi mulţămită publică.

Grădisce, 25 Augustŭ 1893.

Din motivulŭ numĕrului însemnatŭ alŭ pruncilorŭ obligaţĭ la şcólă, din carĭ nicĭ jumĕtate nu potŭ fi instruaţĭ în şcóla confesională esistentă, fiindŭ ameninţaţĭ de a se face pentru ceilalţĭ pruncĭ o şcólă de statŭ şi findcă poporulŭ nu póte susţiné unŭ alŭ doilea învĕţătorŭ, deórece şi pe care îlŭ susţine numai din repartiţiune îlŭ salariséză,—s'a constituitŭ unŭ comitetŭ, care sĕ colecteze oferte benevole în banĭ, şi, pe acéstă cale, sĕ creeze unŭ capitalŭ, din care sĕ se edifice o a doua şcólă şi din ale cărui interese sĕ se salariseze unŭ alŭ doilea învĕţătorŭ în Grădisce.

Spre acestŭ scopŭ am mai primitŭ ajutóre dela:

D-lŭ *N. Droc. Barcianu* din Giurgiu 100 lei, donaţĭ de o societate filantropică din Giurgiu.

D-lŭ *Dr. Tuliu Cheţianu* din Craiova 500 lei, donaţĭ de o societate filantropică din Craiova.

La olaltă 600 francĭ =291 fl. 40 cr. Transportŭ din Nr. 166 alŭ „Gaz. Trans.“ 768 fl. 27 cr. Suma totală 1059 fl. 67 cr.

Pentru aceste sacrificii aduse pe altarulŭ culturei naţionale, generoşii contribuitorĭ şi colectanţĭ priméscă mulţămitele nóstre şi ale poporului românŭ din Grădisce şi jurŭ.

Ne luămŭ voiă a ruga din nou pe stim. D-nĭ, carĭ au primitŭ liste de colectare, sĕ concurgă cu obolulŭ şi ostenéla la salvarea causei nóstre culturale şi sĕ ne retrimită listele de colectare cu orĭ ce modestŭ resultatŭ.

Alesandru Alisandronĭ, cur. primarŭ. *Avelŭ Popŭ Bociatĭ*, protopopŭ.
Iositŭ Ijăconĭ, cassarŭ sen. scol. *N. Trîmbiţoniu*, învĕţătorŭ.

Dr. Sterie N. Ciurcu
Viena, IX Pelikangasse 10.
Cabinetŭ de consultaţiune cu celebrităţile medicale şi cu specialiştii dela facultatea de medicină din Viena.
Consultaţiunĭ şi prin corespondenţă.

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Szám 1—1893. ig. vál.

Az 1886. évi XXI. t. cz. 28. §-a értelmében a törvényhatóság igazoló választmánya által a m. kir. adóhivatal kimutatása és történt felszólamlások alapján az 1893-ik évre összeállitott

Névjegyzéke

Brassómegye legtöbb adófizetőinek

1 Czell Károly, gyáros, Brassó 6388 frt. 48 kr. gyógyszerész.
2 Dr. Czell Vilmos, „ „ 5680 „ 70 „ jogtudor és ip. kamtag.
3 Czell Frigyes „ „ 3405 „ 91 „ „ „ „
4 Kamner Ede kereskedö, „ 2235 „ 45 „ ip. tag.
5 Königes János iparos, „ 1060 „ — „ „ kam. tag.
6 Kopony Márton gyáros „ 1692 „ 98 „ „ „ „
7 Dr. Fabritius József orvos „ 1607 „ 86 orvostudor.
8 Iekel Vilmos haszonbérlö „ 1372 „ 32 gazdász.
9 Fleisher Mihály mészáros „ 1331 „ 12 ip. kam. tag.
10 Müller Gyula kereskedö „ 1177 „ „ „ „ „
11 Mager József kir. tan. ügyvéd Brassó 1160 frt. 70 kr. ügyvéd
12 Dr. Mureşianu Aurel, laptulajdonos Brassó 1059 frt. — kr.
13 Ridely Frigyes magánzó „ 1035 „ 31 „
14 Popp B. György kereskedö „ 994 frt 14 kr. ip. kam. tag.
15 Dr. Otrobán Nándór gyáros „ 957 „ 36 „ orvostudor.
16 Langer Tamás nyug. kir. járásbiró Brassó 952 frt. 76 kr. ügyvéd
17 Habermann János sörföző „ 948 „ 78 „ „
18 Diamandi Manole kereskedö „ 919 „ 96 „ ip. kam. tag.
19 Schlandt Gottlieb, gyáros „ 916 „ 42 „ „ „ „
20 Maager József kir közjegyző „ 833 „ 18 „ közjegyzö
21 Teutsch Mihaly szöcs „ 813 „ 28 „ ip. kam tag.
22 Alexi Theochár nyomdász „ 793 „ 56 „ „ „ „
23 Bosiu Antal vállalkozó Apácza 791 „ 78 „
24 Dick György ny. törv. széki eln. Brassó 777 „ 14 „ biró
25 Zeidner Henrik kereskedő „ 761 „ 46 „
26 Drechsler Sándor kávés „ 742 „ 25 „
27 Vasadi József kereskedö „ 718 „ 84 „
28 Tartler Márton magánzó „ 705 „ 74 „
29 Schmidt Vilmos ügyvéd „ 700 „ — „ ügyvéd
30 Duschoiu János kereskedö „ 696 „ — „ ip. kam. tag.
31 Braun Gyula vállalkozó „ 676 „ 07 „
32 Fuchs Bernhardt „ „ 676 „ 07 „
33 Porr Alfred „ „ 676 „ 07 „
34 Hiemesch Henrik mészáros „ 665 „ 56 „
35 Brennerberg Gyula biró „ 663 „ 40 „ biró
36 Hesshaimer Adolf kereskedö „ 651 „ 48 „
37 Steriu Constantin „ „ 640 „ 34 „
38 Stener Pál magánzó „ 638 „ 06 „
39 Brennerberg Ferencz vár. polgármes „ 632 „ 75 „
40 Korodi Mihály ciszmadia „ 602 „ 80 „ ip. kam. tag.
41 Reméryik István, nyugd. int. ig. „ 596 „ 40 kr.
42 From Márton, liszt kereskedö „ 594 „ — „
43 Reich Ágoston, ügyvéd „ 586 „ 68 „
44 Henning Frigyes földbirtokos „ 579 „ 97 „
45 Jekel Gyula ügyvéd „ 576 „ 18 „
46 Demián Simon ügyvéd „ 560 „ 66 „
47 Nemes Péter, kir. közjegyzö „ 567 „ 58 „
48. Paul Vilmos, liszt kereskedö Brassó, 547 frt. 99 kr.
49. Papp István, kereskedö „ 537 „ 58 „ ip. kam. tag.
50. Puskariu József, ügyvéd „ 535 „ 90 „ ügyvéd.
51. Beer Ignátz, magánzó „ 525 „ 27 „
42. Schmidt Albert, „ „ 521 „ 04 „
53. Dr. Schwarzz Frigyes, orvos Brassó 521 „ 80 „ orvostudor.
54. Fabrilius Károly, kereskedő „ 517 „ 36 „ ip. kamarai tag.
55. Maurer Viktor bank igazgató „ 515 „ 90 „
56. Bachmaier Viktor, orvos „ 512 „ 14 „
57. Dr. Vajna Gábor. ügyvéd „ 507 „ 26 „ ügyvéd
58 Schwabe Agoston, gyáros „ 505 „ 10 „ ip. kam. tag.
59. Lázár Gerö, kereskedö „ 504 „ 80 „
60. Bogdán Andor Dr. „ „ 477 „ 35 „
61. Bachmaier Gyula ügyvéd „ 458 „ 58 „ ügyvéd.
62. Temesvári István kereskedö „ 442 „ 16 „
63. Binder Frigyes, „ „ 431 „ 49 „
64. Schwarz András, magánzó „ 427 „ 87 „
65. Adler Lipót, fényképesz „ 418 „ 66 „
66. Csalotzki János iparos. „ 416 „ 69 „
57. Dr. Fink Vilmos, orvos „ 414 „ 46 „ orvostudor.
68. Dlanty Károly, gyárigazgató „ 411 „ — „
69. Dr. Gusbeth Ede, orvos „ 409 „ 40 „ orvostudor.
70. Schnel Károly, ügyvéd „ 409 „ 10 „ ügyvéd.
71. Schuster Károly, gyógyszerész „ 404 „ 34 „ gyógyszerész.
72. Thrul János, gyáros „ 403 „ 34 „
73. Ludvig Ferencz, magánzó „ 397 „ 70 „
74. Hügel Fritz, gyáros „ 393 „ 50 „
75. Gyertyáuffi Emil, kereskedő „ 390 „ 19 „
76. Teutsch Gyula, liqueur gyáros „ 388 „ 30 „
77. Kenyeres Károly, „ „ „ 380 „ — „
78. Buntoiu Audrei, kereskedö „ 375 „ — „
79. Kugler Ede, gyógyszerész „ 373 „ — „ gyógyszerész.
80. Adler Iakab, pénzváltó „ 372 „ 95 „
81. Tichi Ferencz, sörföző Földvár 369 „ 20 „ ip. kam. tag.
82. Malcher Mór, kereskedö Brassó 358 „ 99 „
83. Resch Károly, magánzó „ 351 „ 15 „

Pótlgok:

1. Schütz Wolfgang, kereskedö Brassó 350 frt 69 kr.
2. Sotir Constantin, jóghalgató „ 346 „ — „
3. Petrik János, gör kel esperes „ 344 „ — „ lelkész.
4. Miesz Lajos, bör kereskedő „ 339 „ 30 „
5. Stam Traugott, vas kereskedö „ 337 „ 78 „
6. Bómben George, kereskedö „ 333 „ 74 „
7. Péter Mihály, czipész „ 332 „ 75 „
8. Bundschuch Lajos, ny. ezredes „ 328 „ 12 „
9. Wittmayer Jakob, vendéglös „ 324 „ 50 „
10. Gmeiner Gyula, kereskedö „ 321 „ 28 „ ip. kam. tag.
11. Stenner Ferencz, magánzó „ 318 „ 38 „
12. Safrano Emanuel, kereskedö „ 316 „ 37 „
13. Ollinger György, kalap árus „ 306 „ 73 „
14. Steffer János, vendéglös „ 305 „ 68 „
15. Schul Iózsef, kereskedö „ 296 „ 50 „
16. Lukats János, földbirtokos „ 296 „ 31 „
17. Socck Ferencz, czipész „ 296 „ 24 „

Az 1886 évi XXI. t. cz. 26. §-a értelmében eszközölt kétszeres adóleszámitási jogczime.

Mi is azon megjegyzéssel hózatik kőztudomásra, miszerint ezen névjegyzék mai napon kezdve jövő oktober hó 9-ik napjáig a vármegye jegyzöjének irodájaban ki lesz téve, az igazoló választmány pedig a névjegyzék végleges megállapitása czéljából ülését jövő október hó 10-ik esetleg azt követö napon fogja tartani.

Ez ideig mindazok, kik netalán ezen névjegyzék ellen felszólamlani vagy az 1886-ik évi XXI t. cz. 26 §-ában megirt kedvezményt igénybe venni óhajtják, a hivatalos óráktartama alatt a vármegye föjegyzöjénél megjegyzéseiket megtehetik illelve beadhatják.

Brassó, 1893-évi szeptember hó 5-én.

Tompa Sándor,
alispán, elnök.

Jekelius Agost,
jegyzö.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cursul la bursa din Viena.

Din 12 Septembre 1893.

Renta ung. de aurŭ 4% . . .	116.10
Renta de coróne ung. 4% . . .	94.50
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	125.75
„ „ „ „ argint 4½%	100 50
Oblig. „ „ „ de ost. I. emis.	121.65
Bonurĭ rurale ungare.	95.15
„ „ croate-slavone. . .	98.75
Imprum. ung. cu premii.	149.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin.	142 75
Renta de hârtie austr.	97.50
„ „ argint „	97.30
„ „ aurŭ „	119 55
Losurĭ din 1860	144.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară.	982.—
„ „ „ ung. de credit.	416.50
„ „ „ austr. de credit.	339.—
Napoleondorĭ	9.95
Mărcĭ imp. germ.	61.65
London (lire sterlinge).	125.85
Rente de coróne austr.	96.90

Cursul pieţei Braşov.

Din 13 Septembre 1893.

Bancnote rom.	Cump.	9.90	Vênd.	9.93
Argintŭ român.	„	9.85	„	9.90
Napoleon-d'orĭ	„	9.91	„	9.94
Galbenĭ	„	5.80	„	5.85
Ruble rusescĭ	„	—.—	„	—.—
Mărcĭ germane	„	61.—	„	61.50
Lire turcescĭ	„	—.—	„	—.—
Scris. fonc. „Albina„ 6%		—.—	„	—.—
„ „ „ 5%		101.50	„	102.25

Nr. **10141**—1893.

Concursŭ!

Pentru ocuparea a dóuĕ **posturĭ de practicanţi,** devenite vacante la acestŭ magistratŭ şi împreunate cu câte unŭ salarŭ anualŭ de 500 fl. şi 100 fl. banĭ de locuinţă se eschide prin acésta concursŭ.

Reflectanţi asupra unui din aceste posturĭ au de a-şĭ aşterne până în 26 a l. c. la prânzŭ 12 óre acestui magistratŭ petiţiunile instruite cu atestatulŭ de moralitate, cu atestatulŭ asupra cunóscerei a celorŭ 3 limbĭ ale patriei, cu atestatulŭ asupra absolvărei studiilorŭ juridice judiciale şi a acelorŭ politice de statŭ precum şi documentele asupra depunerei examenului de statŭ politicŭ.

Braşovŭ 7 Septembrie 1893.

227,1—3 **Magistratulŭ orăşĕnescŭ.**

Anunciurĭ
(inserţiuni şi reclame)

Suntŭ a se adresa subs[illegible] sei administraţiunĭ. In cas[illegible] publicării unui anunciu [illegible] mult de odată se face sc[illegible] mêntŭ, care cresce cu c[illegible] publicarea se face mai [illegible] multe-orĭ.

Administraţiunea „GAZETEI TRANSILVA[illegible]

Numere singur[illegible] din „Gazeta Transilva[illegible] à 5 cr. se potŭ cumpĕ[illegible] librăria **Nicolae Ciure[illegible]** în tutungeira **I. Gross.**

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.